

UTVÄRDERING AV BYGGA BROAR

Värdegrundsdialog kring barn och ungas rättigheter

Projektledare: Linda Ohlsson

Projektår: 2016-2017

Projektägare: Bygga Broar & Acting for Change

Utvärderingen har finansierats av: Länsstyrelsen i Östergötland

BAKGRUND

Bygga Broar är ett verktyg för att föra värdegrundsdialoger med vårdnadshavare kring barn och ungas rättigheter. Målet med Bygga Broar är att främja integration och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Bygga Broar riktar sig till yrkesverksamma som möter barn, unga och vårdnadshavare i sitt arbete. Fokus för värdegrundsdialog ligger i möten mellan vårdnadshavare och yrkesverksamma inom bland annat förskola, skola, socialtjänst och hälso- och sjukvården.

Genom att gå en fem dagars utbildning får de yrkesverksamma delta i reflektionsövningar där syftet är att arbeta med sin egen värdegrund, kunskapsförmedling inom området genom relevant forskning, litteratur och rapporter samt tillgång till ett bildmaterial som kan vara ett stöd i värdegrundsdialogen med vårdnadshavare.

Syftet med Bygga Broars grundutbildning är att stärka värdegrunden i relation till styrdokument, konventioner och nationella laga samt öka kunskapen och kompetensen hos yrkesverksamma ur ett interkulturellt perspektiv. Utveckla samverkan med vårdnadshavarna genom processinriktad värdegrundsdialog med utgångspunkt i barnets eller den ungas rättigheter.

Under utbildningens fem dagar berörs följande teman:

- Perspektivvandring
- World Values Survey
- Sociala, moraliska och juridiska normer
- Kollektivism och individualism
- Makt och motstånd
- Barn och ungas identitetsutveckling
- Jämställdhet och könssegregation
- Generation- värdekonflikt eller barns frigörelse
- Frihet och kontroll
- Sex- och samlevnadsundervisning
- Frivilligt eller tvångsäktenskap
- Äktenskap inom familjen
- Oskuldsnormer
- Våld i nära relationer
- Barnaga
- Barn som upplever våld
- Hedersrelaterat våld och förtryck
- Kvinnlig könsstymning
- Funktionsnedsättning
- HBTQI+

Till många av ämnena finns det bilder som underlag för dialog med vårdnadshavare.

INTRODUKTION

Idag har Bygga Broar utbildat över 800 yrkesverksamma (fem heldagar) under 32 utbildningsomgångar. Det finns för närvarande fem aktiva kommuner; Lund, Västra Hisingen, Hörby, Halmstad och Simrishamn som själva finansierar och driver arbetet med Bygga Broar i respektive kommun samt kontinuerligt utbildar ny personal i Bygga Broars grundutbildning.

Efter avslutad utbildningsomgång får deltagarna fylla i en utvärdering. Under 2017 besvarades utvärderingen av 246 individer under sju olika utbildningsomgångar.

Majoriteten av deltagarna (215) svarade att de **möter de teman** som tagits upp under utbildningen. En del lämnar konkreta exempel på dilemman de hamnat i kring dessa teman exempelvis könssegregation där en mamma inte ville att hennes dotter skulle leka eller sitta vid samma bord som en pojke med hänvisning till familjens kultur. En pedagog beskriver hur barnet hamnar mellan förskolans normer och hemmets medan en annan beskriver hur hen dagligen möter rädslor för normbrytande beteende.

Majoriteten av deltagarna (226) svarade också att utbildningen lett till att de idag **uppmärksammar** andra saker än tidigare i sitt arbete. De beskriver att de är försiktigare med att dra snabba slutsatser då de fått en större förståelse för familjen/ kollektivets betydelse i familjens liv, förutfattade meningar har satts på spel och tänket har förändrats. En annan beskriver insikten av att vi alla är enskilda individer men vi är sprungna ur ett kulturellt sammanhang. Det beskrivs att en fått insikt kring att en har gjort fel i vissa sammanhang och en vilja av att göra om och göra rätt. En annan beskriver hur det som tidigare varit dolt och oreflekterat nu har blivit synligt.

Utbildningsdeltagarna fick också svara på om utbildningen gett dem **ny relevant kunskap**. Majoriteten (243) svarade att de fått ny relevant kunskap genom utbildningen. Bland annat beskriver de hur en börjat se saker på ett annat sätt, blivit mer öppen, fått insikt om egna fördomar och hur dessa fördomar påverkat en. Förståelsen har ökat kring att det kan finnas anledningar bakom människors beteenden. En har också sett att utbildningen gett en nya verktyg i hur en kan möta vårdnadshavare och barn i verksamheten. Det konstateras också att främjande och förebyggande arbete är a och o när det gäller att mötas.

Kring frågan om utbildningen påverkat ens **motivation** att föra dialog kring de värdegrundsfrågor som utbildningen tagit upp svarade majoriteten (223) att det har den. Bland annat beskrivs en insikt i hur viktigt det här är när en lever i ett mångkulturellt land, varje liten sak gör skillnad. *”Med mer kunskap blir det lättare att föra dialog kring de frågor som tagits upp och det sporrar motivationen, ska vi någonstans komma fram till en gemensam ståndpunkt behövs dialog hela tiden”*. En beskriver att hen fått mer att luta sig tillbaka mot. Det finns en stark motivation till att föra dialoger kring BB ämnen bland de yrkesverksamma som svarade på utvärderingen.

Utbildningsdeltagarna fick också svara fritt på två frågor som rörde om de kunde se några **svårigheter/ hinder** med att använda Bygga Broar i sitt arbete? De svårigheter som berördes var vissa av personlig art i form av rädslor, att egna erfarenheter bromsar en att våga prova, en vana av att undvika det som är svårt, att samtalen väcker känslor, att hantera jobbiga bitar i samtalet. Men också organisatoriskt i form av språkbristning, beroende av tolk, att hela

arbetslaget inte gått, att det fanns ett behov av ytterligare fördjupning i ämnena samt en bra pedagogisk metod att utgå ifrån.

De fick också svara på om de kunde se några **möjligheter** med att använda Bygga Broar i sitt arbete. Svaret blev bland annat att det upplevs som lätt att överföra Bygga Broar till den verksamhet som en jobbar i. Det är en självklarhet att använda materialet för att kunna utföra sitt uppdrag. Verktygen hjälper till att utmana i dialoger och en anser att en kommer att bli bättre på att möta människor nu.

Det står klart att yrkesverksamma (främst pedagoger) möter hedersrelaterat våld och förtryck i sina verksamheter. Utbildningen har väckt tankar kring hur en själv är som person och pedagog, en har fått ny kunskap och motivation, en vill lära sig mer,

”mina ögon har fått möjlighet att se det lilla och det stora på nya sätt”

”Bygga Broar har förändrat min världsbild, jag är en annan person än vad jag var innan, jag har blivit varse om mina fördomar och kunnat arbeta med dem. Jag har fått upp ögonen ännu mer att vi alla är olika och att mitt inre är det enda. Jag kan förstå saker jag ”ratat” förut utan att för den delen ändrat åsikt jag har öppnat ögonen och fått syn på en stor annorlunda värld där ute, utanför mitt akvarium”.

”... denna utbildning har gett mig nya insikter som jag tidigare aldrig varit i närheten av, jag förstår vikten av att skapa en gemensam bild av ett problem för att kunna arbeta vidare, det finns möjligheter att uppnå detta, utbildningen har gett mig hopp”

Deltagarna har fått en insikt kring att de har mött/ möter dessa teman, detta har tidigare varitoreflekterat/osynligt men genom utbildningen blivit synligt. Det beskrivs också ett skifte i tanken kring att dra snabba slutsatser grundade på fördomar kring vissa situationer.

Deltagarna beskriver också att individen är en dimension av något större och att vi måste lyfta blicken och titta på det som finns runt individen (barnet) för att förstå dess sammanhang. Fördomar sätts på spel där en inser hur fel en haft och att det kanske krävs att vi ställer frågor, för dialoger för att förstå bättre. En anser också att en fått nya verktyg att möta vårdnadshavare med.

FRÅGESTÄLLNING

Utifrån utvärderingen 2017 fick vi en bra bild av vad som hände med den yrkesverksammas tankar under utbildningen. Genom att göra en uppföljning 1-2 år efter utbildningen ville vi se om dessa tankar förändrats.

Våra frågeställningar var; nuläge efter avslutad utbildning och vilka utmaningar samt framgångar de möter i Bygga Broarbetet. För att ta reda på detta har vi genomfört en **fokusgrupp** bestående av tre processtödjare som arbetar i de aktiva kommunerna. Vi ville också veta hur de yrkesverksamma själva känner inför bilderna och om/ hur de används, detta gjordes genom att analysera svaren från ett **världscafé** där sju grupper fick diskutera kring sju ämnen inkluderat 20 av Bygga Broars bilder. Vi har också skickat ut en **enkät** till 332 utbildningsdeltagare som genomförde Bygga Broars grundutbildning 2016-2017.

RESULTAT

I detta kapitel presenteras resultatet från fokusgruppen, enkäten och världscafét.

Fokusgrupp

Med i fokusgruppen är representanter från tre kommuner, alla är processtödjare för Bygga Broar i sina respektive kommuner. Alla tre har olika bakgrund. En arbetar som handläggare för kvinnofrid inom socialtjänsten, en är pedagog och en är folkhälsosamordnare.

Följande frågor var hållfrågorna för fokusgruppen:

- Vad är er/era enheters upplevelse av att använda bilderna? Ex. vad upplever ni som processtödjare gällande de **yrkesverksammas dialoger** med föräldrar eller vårdnadshavare?
- Finns det **framgångsfaktorer** i att använda bilderna? Ge gärna exempel.
- Finns det **utmaningar** i att använda bilderna? Ge gärna exempel.
- I vilken **utsträckning** används Bygga Broars bilder?
- **Hur används** bilderna? (med vårdnadshavare, introduktionssamtal, spontana samtal, med elever, med barn osv.)
- Ser ni att vissa bilder är **lättare** att använda än andra? Specificera vilka? Varför?
- Ser ni att vissa bilder är **svårare** att använda än andra? Specificera vilka? Varför?
- Vad behöver vi på Bygga Broar ta med oss framåt avseende implementering?

Alla frågor gick inte igenom på grund av tidsbrist men många av dem berördes i samtalet.

Kring **upplevelser** av att använda bilderna menar representanten från socialtjänsten att det varit avgörande i ett ärende de nyligen haft där Bygga Broars modell använts för att sätta ord på barnaga och uppfostran. Här har en aktivt arbetat med att stärka, i detta fall pappan, att det kan finnas andra sätt än våld för att uppfostra sina barn.

När det gäller **utmaningar** har en erfart att det finns en rädsla för att peka ut individer som ”det ena” eller ”det andra”. Det finns en rädsla för att använda vissa bilder, en rädsla för att göra fel. Det finns också en del tankar kring tid och att det i viss mån är svårt att motivera

kollegor som inte gått utbildningen att arbeta med Bygga Broar på arbetsplatsen. Här har också kommit fram att många som gått utbildningen önskar att kollegor också går så att en kan stå på samma kunskapsbas.

Framgångsfaktorer beskrivs, i det praktiska arbetet med bilderna, som en fördjupad relation till vårdnadshavarna. En har fått en större inblick i barnets kontext och fått reda på saker som en tidigare inte visste. Bland annat har en fått veta att vissa barn saknar någon förälder som befinner sig i ett annat land vilket skapat förståelse för både barnet och familjen. Bilderna och samtalen har bidragit till en mycket god kontakt med familjen och många familjer blev mycket glada över visat intresse för barnet och barnets kontext.

Fokusgruppen nämner också framgångsfaktorer utifrån utbildningen där det tydligt syns att *”det hänt något med personalen sedan de gick utbildningen och de ifrågasätter saker som de inte gjorde tidigare”*. Personalen har fått nya glasögon och börjat reflektera kring vilket intryck en ger om en gör såhär, och hur skulle jag kunna göra istället för att möta familjen där de befinner sig. Tidigare antog personalen att vårdnadshavarna förstått vad de förmedlat, nu funderar de en gång till och ser till att vårdnadshavarna verkligen förstått.

Det har också påbörjats ett arbete kring **implementering** av Bygga Broar på enheterna. Här ser processtödjarna att det krävs någon form av metod för enheterna att hålla sig till. Det finns ett stort frågetecken fortfarande kring hur Bygga Broar ska implementeras i verksamheten.

Fokusgruppen menar att bilderna **används** olika, vissa bilder används som fysiska bilder som byggs in i redan etablerade samtal så som utvecklingssamtal, introduktionssamtal, uppföljningssamtal och föräldramöte. Vissa bilder används som inre bilder där de yrkesverksamma blir påmind om dilemman och/ eller teman som tagits upp under utbildningen. Bland annat har bilden ”våld föder våld” skapat förståelse för en pojke i förskolan som var extremt aggressiv och utåtagerande, genom att tänka att det kan finnas olika förklaringar till ett barns beteende kunde också pedagogen möta barnet där han befann sig.

De första åtta bilderna är de bilder som anses lättast att koppla till redan befintliga samtal i verksamheten. I dessa bilder så lär en känna familjen och barnet, pratar om varför enheten arbetar med Bygga Broar; vi vill att alla barn ska ha tillgång till både sin hemkultur och samhällskultur, hur familjen ser ut och hur de kom till Sverige. Bilderna som går in på lite mer laddade ämnen känns svårare att börja arbeta med samtidigt som många ser tydliga kopplingar till sitt uppdrag och därmed motivering till användandet av bilderna- ett verktyg i verktygslådan för att kunna utföra sitt uppdrag. Kvinnlig könsstämpning och äktenskap inom familjen är de två ämnen som de yrkesverksamma anser vara absolut svårast att prata om.

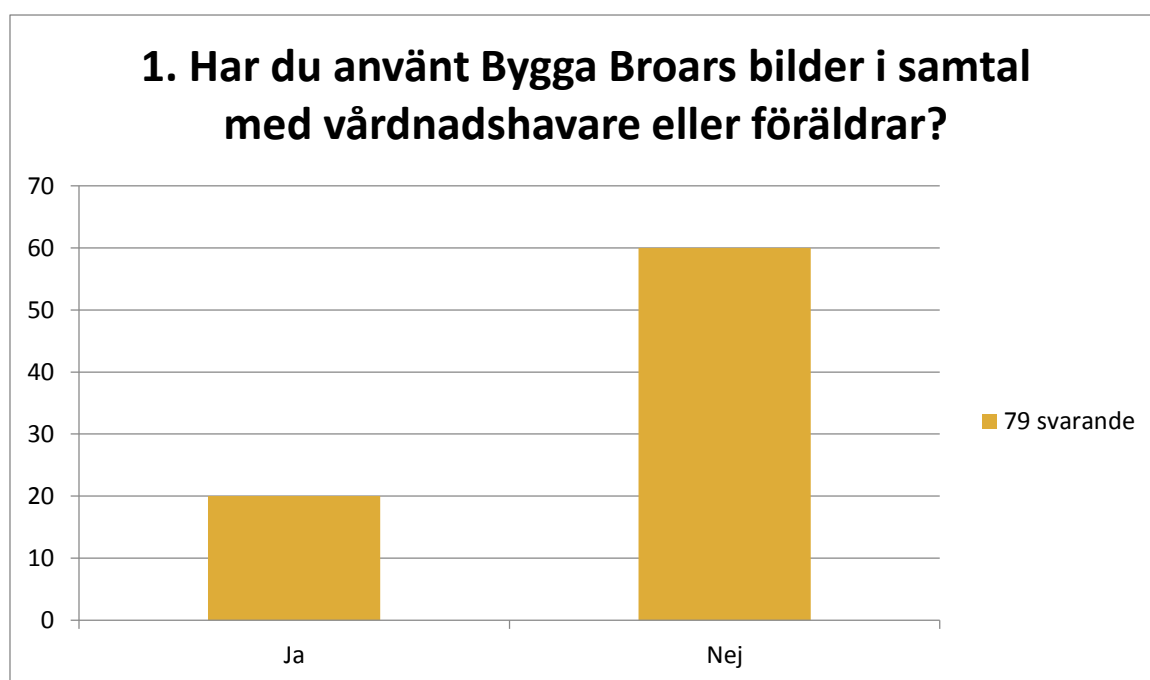
Enkät

Enkätundersökningen genomfördes under första halvan av maj månad 2018. Den skickades ut till 332 utbildningsdeltagare som gått utbildningen 2016-2017. Urvalet av deltagare är där med begränsat till de personer som inom en rimlig tid genomgått utbildningen men med ett visst tidsspänn på att kunna ha påbörjat någon form av implementering.

Av dessa svarade 81 personer vilket ger en svarsfrekvens på 24 %

60 st (74 %) slutförde enkäten, fyra av mejlen studsade (1,2%). Det är också rimligt att anta att ca 30 deltagare inte längre arbetar kvar på den arbetsplats/ mailadress de angett under utbildningen.

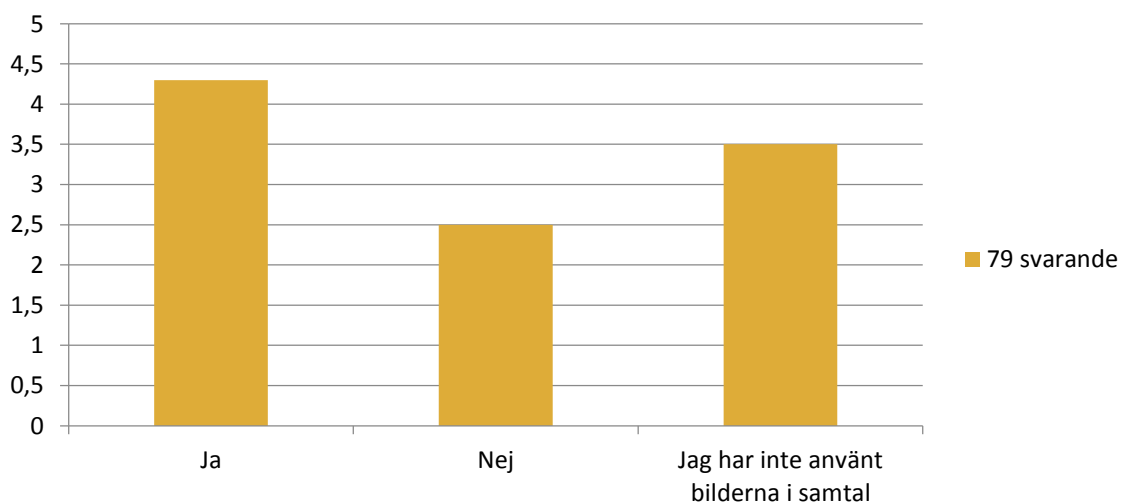
Deltagarna fick möjlighet att svara ja, nej och på vissa frågor vet ej eller annat. Sista frågan fick deltagarna möjlighet att välja flera svar. På vissa av frågorna har också deltagarna haft möjlighet att fylla i fritext, vi har analyserat fritexten och summerar det som framkommer under vardera fråga.

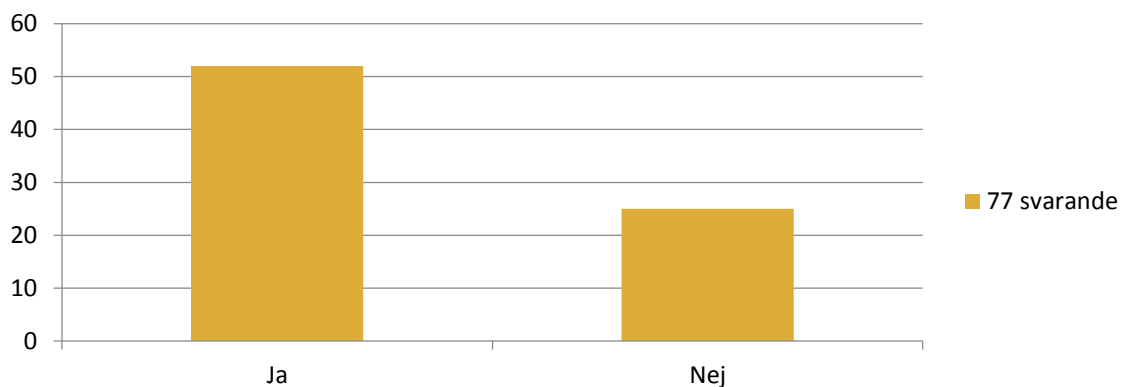
Om ja vilken respons har du fått från vårdnadshavare eller föräldrar kring samtalet:

Här svarade 13 deltagare med fritext. 11 av 13 beskriver en positiv respons från vårdnadshavare eller föräldrar, två svarar att de inte arbetar direkt med målgruppen. Ord som kommer upp i beskrivningen av den positiva responsen är jättebra, givande stund, uppskattning, visat intresse, glad att få berätta, ökad och bättre förståelse, trygga och sedda. Här beskrivs också att vårdnadshavare eller föräldrar ansett att bilderna varit talande och tydliga.

2. Tycker du att bilderna varit ett stöd i samtalet?

3. Har du använt Bygga Broars utbildning (kunskaperna du fått eller bilderna) på annat sätt än i samtal med vårdnadshavare eller föräldrar?

Om ja hur?

Här svarade 38 deltagare med fritext kring hur de använt utbildningen/ kunskaperna de fått. I svaren framkommer tydligt fyra inriktningar kring hur/ mot vem en använt utbildningen/ kunskaperna.

Individen; här beskrivs vad som skett med mig som individ och som yrkesverksam i min yrkesroll och som människa. Här används ord som; fått förståelse, vidgade vyer, öppenhet, bredare förståelse, breddat mitt bemötande, breddat kommunikationsvägar, uppmärksamhet,

annan förståelse, öppnare tankesätt, i hela mitt förhållningssätt, mer vidsynt syn, ökad kunskap.

”jag har lärt mig massor och fått en ökad förståelse för barns beteende och hur jag ska hantera barn och föräldrar”

”med utbildningen i ryggraden har man kunnat hjälpa till med att skapa förståelse, vidga vyer, öppenhet och förebygga fördomar”

”man har en annan förståelse”

Kollegor/ arbetsplatsen; här beskrivs främst hur en använt utbildningen och kunskaperna i den egna arbetsgruppen, i samverkan och på arbetsplatsen. Ord som kommer upp i dessa meningar är; i samtal med kollegor, i den egna personalgruppen, att en implementerat hos kollegor,

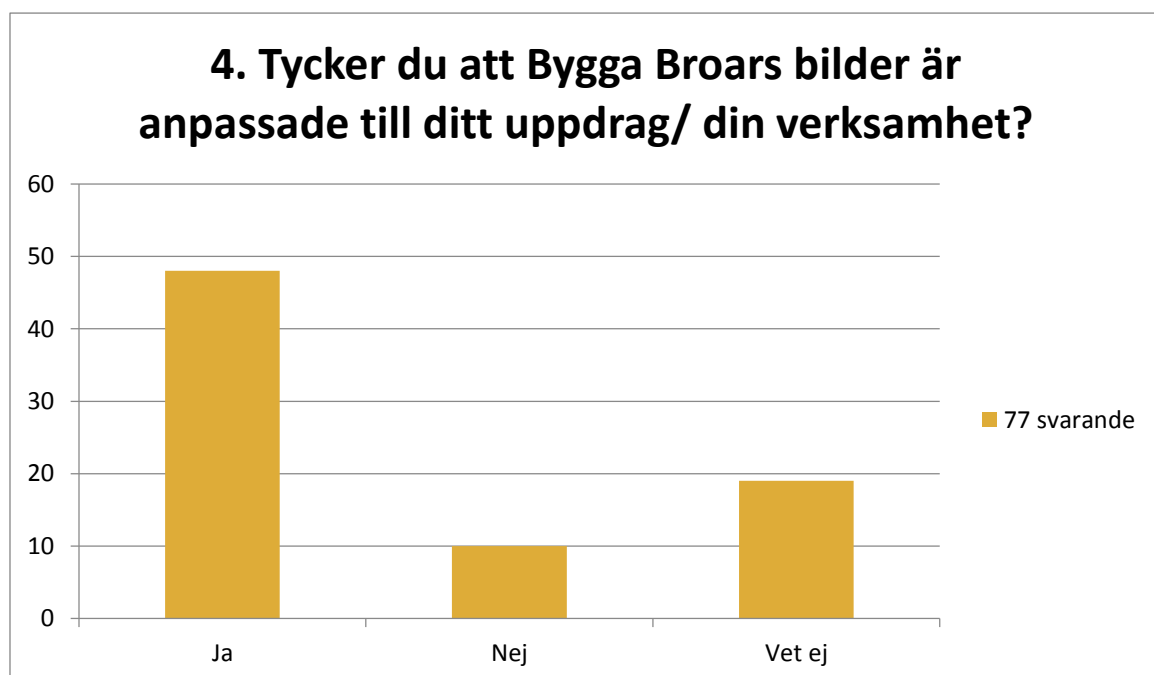
”jag har diskuterat olika perspektiv på HRV i olika sammanhang och använt den tekniken även kring andra frågor.”

”i samtal med arbetskamrater”

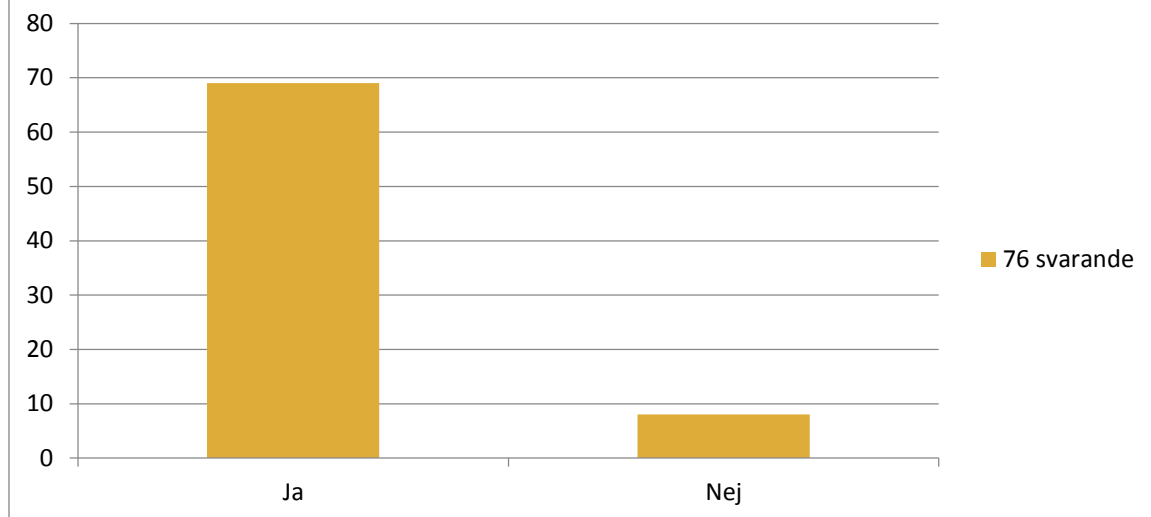
Barnen/ i barngruppen; här dyker ord som rätt till sin kropp, i arbetet med nyanlända och ensamkommande ungdomar, i barngruppen, i samtal med föräldrar och barn, vardagstillfällena som kan dyka upp med både barn och föräldrar.

Vårdnadshavare eller föräldrar; här dyker ord upp som vid inskolning, i föräldrardialoger, i vardagliga hallkontakter och dagliga samtalet, med deltagare i yrkessvenska.

”jag har haft i tanke allt jag lärde mig på Bygga Broar. Det har hjälpt mig komma närmare vårdnadshavare och förstå dem på ett bättre sätt”

5. Tycker du att Bygga Broar som modell är viktig för din verksamhet?

Här kunde deltagarna lämna kommentarer kopplade till frågan.

Här kom det fram svar som; gemensam grund, kunskap och förståelse, ökad förståelse för andra sätt att tänka, göra föräldrarna medvetna om att vi bryr oss om barnen, bygga bra relationer, användbart i alla fall, mötas, lyfta sociala resurser, stärka egenmakt, stärka individen i att våga fatta beslut, bra komplement i mitt arbete, förenklar och tydliggör det man vill komma fram till, ökar personalens medvetenhet och förståelse för beteenden, viktigt att alla får gå utbildningen, konstruktivt, evidensbaserat, respektfullt sätt, extremt väsentligt, känna sig trygg i samtliga frågor, kulturkrock, verktyg att hantera svåra samtal, broar byggs från båda håll, för tunt, inte för socialtjänstens utförarverksamhet.

”utvecklar såväl mig, kollegor, medarbetare och vårdnadshavare”

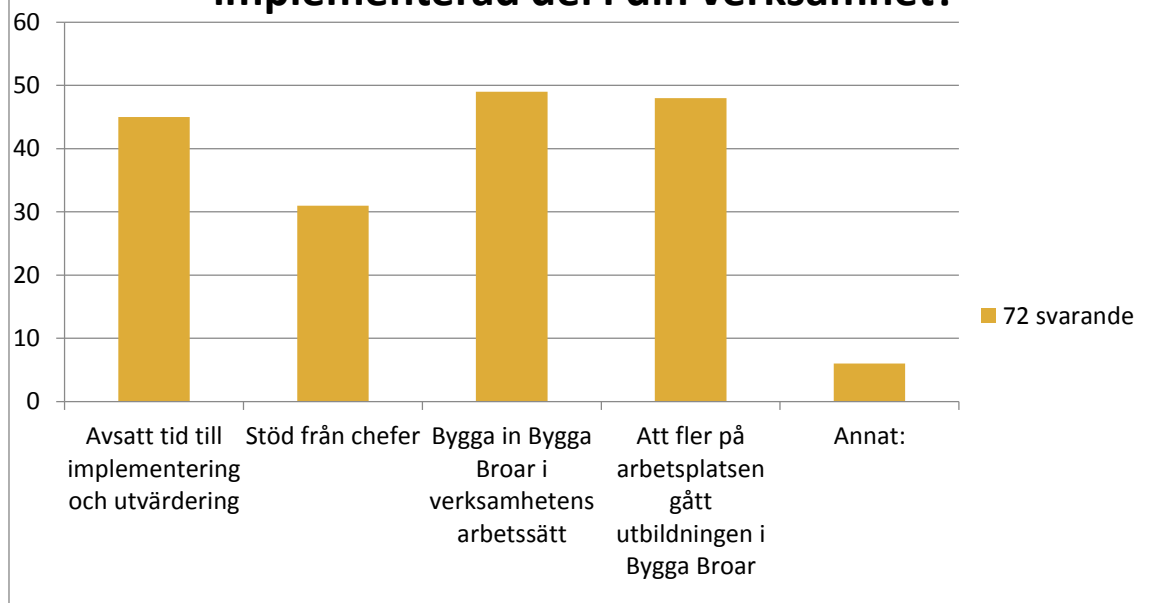
”Bygga Broar modellen ger mig bra verktyg för att kunna förstå individen som jag möter. Den erbjuder oss också möjligheten att kunna mötas kring värdegrundsfrågor på ett okonstlat sätt”

”vi har inte så många barn med utländsk härkomst, men delar av Bygga Broar passar för alla”

”alla som jobbar med människor borde få denna utbildningen. Speglar samhället med olikheter som borde berika istället för tvärt om”

”Absolut, borde vara en självklarhet att gå denna utbildningen så att vi tillsammans har en gemensam grund i vårt arbete med vårdnadshavare och barn”

6. Vilken eller vilka delar anser du behöver finnas med för att Bygga Broar ska bli en implementerad del i din verksamhet?

Av 72 svarade kryssade en i genomsnitt i 2,4 av svaren ovan, deltagarna kunde välja fler än ett alternativ. På annat var det sex som svarade, här kunde de också fylla i fritext och bland svaren framkom att vissa ansåg att Bygga Broar var något stort och svårt att hålla i själv, att det behövdes övergripande insatser, att verksamheter som inte är direkt engagerade i arbetet involveras och upptäcker fördelarna med att samverka. Någon visste inte om Bygga Broar var något för dennes arbetsplats och där med inte behövde implementeras.

Världscafé

Under världscafét delades 69 deltagare in i sju grupper där majoriteten kom från förskolor i Lund, Halmstad och Västra Hisingen, 4 förskolechefer, 10 socialtjänsten, 1 tolk, 1 verksamhetsutvecklare, 4 kulturtolkar/vårdnadshavare. Alla fick diskutera sju ämnen där Bygga Broars bilder kopplats; kvinnlig könsstympling, skillnader och likheter, jämställdhet, barn och ungas identitetsutveckling, val av livspartner, barnuppfostran och vad är Bygga Broar. Deltagarna fick ca 10 minuter per ämne och vid varje ämne satt en sekreterare som dokumenterade diskussionen. Nedan presenterat resultat är hämtade ur dessa anteckningar. Varje ämne presenteras var för sig.

Kvinnlig könsstymning

Har du använt dessa bilder? Om ja hur? Om nej varför inte?

Har du erfarenheter av att möta kvinnlig könsstymning? Pratar ni om det på din arbetsplats?

Hur känner du inför att prata med vårdnadshavare om kvinnlig könsstymning?

Hur kan jag i mitt uppdrag stärka vårdnadshavare i frågan som rör kvinnlig könsstymning?

Det som kom fram under diskussionerna kring kvinnlig könsstymning var att det finns mycket oro och rädsla kring att prata om det. Rädslan består bland annat i att stigmatisera och kränka vårdnadshavaren. En upplever att det finns en kunskapsbrist och där igenom svårt att ställa frågan men också en rädsla för hur svaret ska hanteras. Många svarar att det inte känns rätt, eller att en inte har tagit upp frågan med vårdnadshavare som inte kommer från ett område med hög prevalens. Vems ansvar är det att prata med vårdnadshavare om kvinnlig könsstymning diskuterades och är det något som ska ligga på skola/förskola. Det fanns samtidigt en ambivalens i grupperna där en menade att det är viktigt att värna om barns rätt till sin egen kropp, att vi måste våga ta upp frågan för att minimera risker att barn utsätts. Det krävs rutiner och riktlinjer till exempel att fråga alla på rutin. Bilderna vara ett stöd i dialogen med vårdnadshavare samt för att normalisera dialog om ämnet. Ingången till samtalet kan vara att prata om barns rätt till sin kropp samt koppla samtalet till starka kyskhetsnormer och därigenom närma sig ämnet från ett annat håll. Sammantaget anses det viktigt att prata med vårdnadshavare kring kvinnlig könsstymning och att detta kan ske genom tillitsfulla, goda relationer.

Det framkom också att en pedagog haft erfarenhet av en mamma som sa att hon klipper bara lite. Denna mamma hade fått information om att det är förbjudet att könsstympa sina döttrar. I samtalet med pedagogen framkom att hon klippte bara lite. Frågan kvinnlig könsstymning känns stor och svår, kunskap och kompetens kring frågan har ökat något sedan utbildningen i Bygga Broar men den djupare kunskapen kring frågan känns osäker, det känns också osäkert om detta ingår i förskolans uppdrag. De yrkesverksamma behöver stöd i att hantera de känslor som väcks i dem kring frågan, dels inför frågan kvinnlig könsstymning men också inför de svar de får från vårdnadshavare. I diskussionerna framkommer känslor kring frågan/bilderna så som provocerande, starkt stigmatiserande, väldigt laddade bilder, nervös/oro att behöva använda dem men också att bilderna fungerar bra för att öppna upp kring frågan.

En av grupperna pratade om vikten av att sätta sig in i kontexten när dessa dialoger hålls, vi måste i den svenska kontexten arbeta mot kvinnlig könsstymning, men vissa familjer har för avsikt att flytta tillbaka till hemlandet där kvinnlig könsstymning kan vara avgörande för familjens överlevnad. Det är viktigt att bygga goda relationer med vårdnadshavarna tidigt för att lättare kunna ta upp svåra frågor som detta.

Val av livspartner

Har du använt dessa bilder? Om ja hur? Om nej varför inte?

Har du erfarenheter av att möta barn och unga som är begränsade i val av livspartner? Hur kan den typen av dilemma ta sig uttryck?

Hur kan du skapa dialog kring dessa frågor?

Grupperna anser att bilderna är bra men de tycker att det är svårt att hitta en ingång till ämnet. Det pratades om att situationsanpassa bilderna och ta fram dem när en situation som kräver det uppstår

Barnen är mycket medvetna och pratar ofta om ämnen som kan kopplas till bilderna så som; att de ska gifta sig med kusin eller att det är konstigt att två tjejer ska gifta sig. Det finns också en medvetenhet kring vilka regler som gäller för vem; till exempel ni (och menar sin etnisk svenska lärare) får gifta dig med vem du vill men inte vi. Här finns goda möjligheter att samtala med barnen och göra dem trygga i sina rättigheter men det är av största vikt att även vårdnadshavare kopplas in i dessa samtal.

Det finns en rädsla från vårdnadshavarnas sida att förskolan prackar på barnen "svenska" värderingar. Här är kopplingen till uppdraget och styrdokumentet viktiga och genom hänvisning till dessa kan vi koppla varför vi samtalar om det. Gruppen samtalade också om exempelvis personalens egna erfarenheter av att exempelvis vara gift inom familjen och hur detta hanteras i ett samtal med vårdnadshavare.

HBQI+ är tabu och ibland förbjudet i hemlandet men något vi måste (enligt våra styrdokument) prata om. Här är det viktigt att förebygga "arga" eller missuppfattade vårdnadshavare genom att berätta för vårdnadshavarna att vi på förskolan pratar om detta och att det kan uppstå frågor hemma om det.

Bygga Broars grundutbildning har gett verksamheterna en god grund att stå på gällande att ta samtal med vårdnadshavare kring val av livspartner, här anser man också att bilderna är ett stöd.

Jämställdhet

Har du använt dessa bilder? Om ja hur? Om nej varför inte?

Vad kan dessa Bygga Broar-bilder bidra med när värdegrundsdilemman kring genus uppstår?

I samtal med vårdnadshavarna? I arbetslaget? Med barnen?

Jämställdhetsfrågor är något som en i stor utsträckning möter och arbetar med i förskolan. Utifrån vårt uppdrag så pratar vi mycket med barnen kring flickor och pojkars lika rättigheter. Det arbetas mycket tydligt och strukturerat med barnen i barngruppen men det finns inte en lika tydlig koppling till att föra in vårdnadshavarna i dialog.

Det krävs att vi har goda förebilder i förskolan och visar barnen att det inte är någon skillnad om du är flicka eller pojke. Vi måste ha en rak och öppen kommunikation med vårdnadshavarna kring förskolans uppdrag, varför vi gör som vi gör. I diskussionen kring dessa bilder tog många grupper upp att det kan vara viktigt att också arbeta med arbetsgruppen/arbetslaget för att få en gemensam syn kring hur vi ska arbeta med dessa frågor. Vilken bild har vi av frågan? Hur gör vi själva? Och försöka finna en gemensam strategi för hur vi ska möta barnen och vårdnadshavarna.

Många upplever att barnen har en tydlig bild av vad som är tjejgrejer och killgrejer, vad flickor får och kan göra och vad pojkar får och kan göra. Det ser olika ut i olika barngrupper. Vissa grupper är väldigt toleranta medan andra grupper är mycket tydliga i vad som förväntas av dem utifrån kön. Här måste du som pedagog vara en bra förebild och bryta normen, en ständig medvetenhet i frågan exempelvis gällande hur en tilltalar pojkar och flickor, vilka som ges mest utrymme etc. Det pratas också i grupperna om identitet och att låta barnen vara den de är, att det annorlunda måste få vara så naturligt som det är för barnen.

Det finns en självklarhet i gruppen under diskussionen att ta samtal med vårdnadshavare som har regler kring sina barn baserade på könstillhörighet. Vi pratar också om att bilderna kan vara situationsbundna när en hör barnen prata om saker som begränsar. Till exempel en bror som säger till sin syster att hon inte får vara med och spela fotboll för att hon är flicka.

Skilnader och likheter

Har du använt dessa bilder? Om ja hur? Om nej varför inte?

Hur kan vi skapa dialog genom den här bilden?

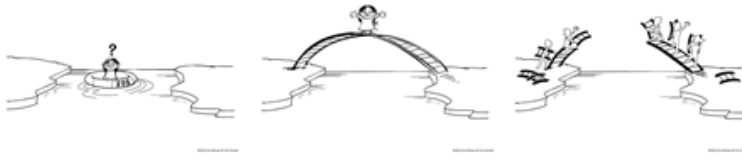
Vilka tankar har du kring bilden?

Har du idéer kring hur bilden kan användas?

Bilderna kopplas till familjens resa till Sverige; hur var din resa hit, bilderna uppfattades som en hjälp i inledningen av samtalet. Förskoleresor! Här kan jag som pedagog delge något som öppnar upp för samtal ”*jag vet hur det var när mina barn skulle skolas in på förskolan.....*”. Här kan situationer också uppstå som kopplas till att lämna det som varit och bara titta framåt. Det blir då viktigt att prata om skyddsfaktorn av integration/barnet på bron. Bilderna upplevs inte som jobbiga eller svåra att använda. Motiveringen till att använda bilderna kan handla om barnets trygghet i förskolan. Har barnet exempelvis upplevt krig så kan förskolan behöva veta detta för att undvika att situationer uppstår på förskolan som påminner om trauman. Här kan en också lägga in dialog kring semesterresor.

Gruppen diskuterade kring att bilderna ler lite och att resan till Sverige inte alltid kanske är ”glada” resor. Här pratades också om skillnaden mellan vårdnadshavare och barn där vårdnadshavaren kan tycka att resan är jobbig och tråkig men barnet kan uppleva den positiv. Detta skapar en öppning till att prata om olika upplevelser. Har familjen kommit till ett sammanhang i Sverige eller inte? Vilket öppnar upp för en dialog kring barnets nätverk. Hur är relationen med det land en lämnat, kan familjen vända på flygplanet och resa tillbaka, finns det en önskan om det, är det fritt att åka mellan länderna, vilka finns på vardera sida om resan.

Det diskuterades hur bilderna kunde användas och förslag kom på att använda dem i introduktionssamtal, gruppdiskussioner, i barngruppen, med ensamkommande barn men många menade också att det är situationsanpassade bilder som tas fram när en situation uppstår. Hur en använder bilden kan också vara beroende av vart en arbetar. När ska bilden tas fram? Kan välkomsten (en inlussning innan förskola/skola) använda den vid inlussning till förskola/ skola? Några hade använt bilderna och fått fina samtal. En pedagog berättar att de fått en djup kontakt med en familj där bara halva familjen kom fram till Sverige vilket bidragit till ett trauma för familjen. Förskolan blev därigenom en viktig social resurs för den familjen då det uppstod ett stort förtroende för förskolan. Det är viktigt att det är familjerna själva som styr samtalet och att de som vill berätta berättar och de som inte vill måste inte. De flesta hade inte använt bilderna, inte för att de inte ville utan för att de inte kommit så långt i sitt arbete med bilderna än.

Vad är Bygga Broar?

Har du använt dessa bilder? Om ja hur? Om nej varför inte?

Vad kan dessa Bygga Broarbilder bidra med i kontakten med barn och deras vårdnadshavare?

Hur kan de användas för att samtala om barnets känslor och mående samt de vuxnas ansvar?

En del har använt bilderna i samtal med vårdnadshavare. Bilderna har betydelse och även om de inte alltid används finns de med i hur en pratar om exempelvis samarbete, att det är viktigt att arbeta mot samma mål, och att alla vill barnen väl. De används både som fysiska bilder men också som inre bilder. Genom bilderna kan en nå någon form av konsensus kring barnen och barnens framtid.

Det var många som inte använde bilderna för att en inte är färdig med utbildningen, inte har landat i bilderna, jobbar strategiskt inte praktiskt eller tillfälle har inte funnits för att använda bilderna. Några har använt bilderna i sina introduktionssamtal på förskolan främst för att lära känna familjen och barnets kontext.

Det framkommer en tanke om att först lär jag mig hur bilderna ska användas och sedan använder jag dem. De som använt bilderna tänker lite tvärt om; först gör vi sen lär vi oss av det för att justera till nästa samtal.

Barnuppfostran

Har du använt dessa bilder? Om ja hur? Om nej varför inte?

Hur underlättar vi dialog med vårdnadshavare kring gränssättning och barnuppfostran, Frihet och kontroll?

Hur kan vi skapa dialog med vårdnadshavare om barns rätt till ökat inflytande i relation till ålder?

Det finns en generell tanke om att en måste skapa goda relationer innan bilderna kan användas/frågor kring barnuppfostran kan tas upp. Ord som ärlighet, tydlighet, kunskap, lyssna och samverka kopplas till bilderna, dessa element behövs för att få till ett bra samtal.

Bilderna anses viktiga för att samtala kring/förklara varför vi gör som vi gör och att vårdnadshavarna måste få en introduktion kring vårt uppdrag. Självbestämmande; är det viktigt för barn? Förskolan/skolan uppmuntrar självbestämmande. Hur samtalar vi med vårdnadshavare som har en annan uppfostringsmodell kring de dilemman/krockar som kan uppstå? Deltagarna diskuterade också hur vi bemöter de reaktioner vi får på bilderna - hur bemöter vi dessa? Kopplat till detta dilemma diskuterades socialtjänstens arbete och omhändertagande av barn. Det finns en generell oro hos vårdnadshavarna över att socialtjänsten tar barnen. Var går gränsen och hur förhåller jag mig till barnuppfostran, sätta gränser eller inte sätta gränser och vad är gränser? Här måste vi yrkesverksamma och vårdnadshavarna mötas.

Barn och ungas identitetsutveckling

Har du använt dessa bilder? Om ja hur? Om nej varför inte?

Hur arbetar jag på min arbetsplats med att stärka barn och ungas identitetsutveckling?

Hur arbetar jag för att involvera vårdnadshavarna i detta arbete?

Vissa har använt bilderna och vissa har det inte. En del planerar att använda dem men inte kommit dit än. Några beskriver hur de arbetat med temat och använt bilderna som inre bilder och inte fysiskt lagt fram dem. En jobbar mycket med identitetsarbete med barnen men kopplar också in vårdnadshavarna. Vårdnadshavarna förlitar sig mycket på staten och det kan uppstå förtroendefrågor här. De som använt bilderna har använt dem främst i möte med familjer.

Arbetet med att stärka barn och ungas identitetsutveckling sker aktivt ute på enheterna. Ord som kommer upp när deltagarna pratar om detta är; läser böcker exempelvis om barnkonventionen, diskussioner, värdesätter barnens ord. Trygghet, tema arbete, värdegrunden, jobba hand i hand, bekräfta, lyfta, visa nyfikenhet, få dem att komma till tals, lyfta fram det positiva, berömma, lära barn att ta kritik annars utvecklas man inte- konstruktiv kritik. En arbetar genom frågor, värdesätter det enskilda barnet, lyssna, egna åsikter- ”du bestämmer själv” stärka självständigheten, ”nej betyder nej” varje enskilt barn och dess behov. Grupp, individ. Deras behov och intressen. Stärks genom egen kultur. Bilder för att underlätta kommunikation. Okej att vara olika, respekt.

Parallellt med att en arbetar med barnen inkluderas vårdnadshavarna genom kommunikation. Här pratar en om barnens positiva sidor, fångar upp vårdnadshavarnas intresse genom att bekräfta dem, uppmuntra dem att uttrycka sig, samtala om styrkor och resurser.

De involveras strukturerat genom introduktionssamtal, utvecklingssamtal, föräldramöten, i undervisningen, genom de dagliga samtalen. Här gäller det att anpassa bemötandet och skapa trygghet hos föräldrarna.

ANALYS

I utvärderingen av utbildningen 2017 kunde vi se att deltagarna möter de teman som Bygga Broar berör. Deltagarna menade att de också uppmärksammat detta i sitt arbete. Bland annat hade de fått en ökad förståelse, reflekterat kring förutfattade meningar, fått insikt om sina fördomar och att dessa fördomar satts på spel. Deltagarna hade fått ny relevant kunskap och det fanns en stor motivation till att arbeta med Bygga Broar.

När deltagarna fick reflektera kring svårigheter/hinder fann vi att det på individnivå kunde finnas rädslor kring att använda Bygga Broar, att egna erfarenheter kunde göra det svårt. Det kom också fram att det kunde vara svårt att göra på "annat" sätt än en gjort tidigare. Känslor var också något som kom fram; att ämnena i Bygga Broar väcker känslor och att detta kan vara svårt att hantera.

På organisatorisk nivå kunde vi se att det kunde vara en svårighet/hinder att inte hela arbetslaget gått utbildningen, att det behövdes ytterligare fördjupning i ämnena och att en saknade en bra pedagogisk metod att utgå ifrån. Dessa svårigheter bekräftas i världscaféet där oro och rädsla kopplades främst till bilderna kring kvinnlig könsstympling där en också ansåg att det krävdes en kunskapspåfyllnad för att de skulle känna sig trygga i att ta samtal. Här fanns också en oro kopplat till vad en gör med svaret.

När vi tittar på möjligheter kommer det fram att en ansåg att det var lätt och en självklarhet att arbeta med Bygga Broar i sitt uppdrag. De ansåg att Bygga Broar var ett stöd i dialogen och att de idag är bättre rustade för att möta människor bland annat genom att de fått verktyg för dessa möten.

Mycket av det som beskrivs som svårigheter/ hinder samt möjligheter bekräftas i fokusgruppen där vi kunde se att de yrkesverksamma anser att Bygga Broar är ett bra och ibland avgörande verktyg för att sätta ord på ämnen och att det varit ett stöd i dialogen. Att det finns en rädsla bland yrkesverksamma som bottnar i en rädsla att göra fel. När det gällde enkäten framkom det att; 59 av 80 yrkesverksamma som gått utbildningen inte använt bilderna men de 20 som använt dem beskriver att de fått en positiv respons från vårdnadshavarna. Det har blivit givande samtal och vårdnadshavarna har visat uppskattning för samtalet. Den yrkesverksamma har fått en bättre förståelse för familjens kontext. Vårdnadshavarna har tyckt att bilderna varit tydliga och talande. Under världscaféet stärks detta då bilderna uppfattas som bra och som ett stöd.

Vi kan här se att många inte använt bilderna och varför vet vi inte. Det kan tänkas att några inte anser dem anpassat till sin verksamhet/uppdrag och andra kan som det framkom i fokusgruppen hindras på grund av rädsla. Det som framkom på världscaféet var att många ville använda de flesta bilder men inte kommit så långt att de börjat implementera dem. Vi kan däremot se att de som använt bilderna inte fått någon negativ respons från vårdnadshavare utan snarare tvärt om. Majoriteten ansåg att bilderna varit ett stöd i samtalet genom att de breddat sin kommunikationsväg, varit ett stöd i att komma närmre vårdnadshavarna och förstå dem på ett bättre sätt. Här kan en anta att det behövs ett stärkande arbete med personalen för att de ska våga använda bilderna. Rädslan som beskrivs i utvärderingen 2017 kan antas hålla i sig även efter avslutad utbildning.

Trots att det inte varit så många som använt bilderna i samtal kunde vi se att majoriteten använt grundutbildningen (kunskapen de fått eller bilderna) på annat sätt än i samtal. De som använt grundutbildningen beskriver hur de använt detta främst i bemötande, hur de som individer/yrkesverksamma förändrats i sitt bemötande och tankesätt. Det finns en upplevelse av en ökad trygghet i sitt yrke och att de fått verktyg för förståelse som varit ett stöd. Detta bekräftas under världscaféet där många ansåg att grundutbildningen gett dem kunskap och kompetens att arbeta med bilderna/ämnena. Någon upplevde också att de fått en gemensam grund att stå på i arbetslaget. Detta framkommer också i fokusgruppen där en kan se en förändring hos personalen. Detta bekräftas också i utvärderingen från 2017.

Majoriteten ansåg att bilderna är anpassade till uppdraget. 90 % av de svarande ansåg att Bygga Broar som modell är viktig för verksamheten. När det gällde frågan om vad som behöver finnas med för att Bygga Broar ska bli en implementerad del i verksamheten var det mycket jämt mellan de olika alternativen; stöd från chefer, avsatt tid för implementering och utvärdering, bygga in Bygga Broar i verksamhetens arbetssätt samt att fler på arbetsplatsen har gått utbildningen anses alltså alla lika viktiga. Detta ger en fingervisning kring vad som behöver vara med i en fortsatt implementering.

Kopplingen till uppdraget är i enkäten tydligt; majoriteten anser att Bygga Broar är viktig för verksamheten. Under världscaféet kom också denna koppling upp där en ansåg att det fanns en tydlig koppling till uppdraget. I utvärderingen 2017 ansåg en också att Bygga Broar är viktig om inte avgörande för en att utföra sitt uppdrag.

I utvärderingen framkom också uttryck för en svårighet i att motivera kollegor som inte gått utbildningen att implementera och använda Bygga Broar. Det framkom också att det saknas en metod att "hålla sig till" gällande implementering vilket bekräftas i världscaféet där det var många som upplevde svårigheter i att starta själva användandet av bilderna.

Fokusgruppen beskriver hur personalen har förändrats efter utbildningen och att de idag gör på ett annat sätt. Detta var en av de svårigheter som en kunde se i utvärderingen men som alltså inte stämmer. Det beskrivs också att det finns en tydlig koppling till uppdrag och att alla teman är viktiga att arbeta med. Fokusgruppen bekräftar därmed det som framkommit i utvärderingen 2017.

Vidare funderingar

Nuläge kan antas vara att det finns motivation hos personalen att arbeta med Bygga Broar. Utbildningen har påverkat personalens inre världsbild och de har fått nya sätt att se på saker.

Världscaféet visar att personalen integrerat ämnena och kan se tydliga kopplingar till uppdraget. Det fanns generellt heller inte någon större oro (förutom gällande kvinnlig könsstympling) kopplat till bilderna/samtalen. Utbildningen har bidragit till ökad kunskap och kompetens hos personalen men bilderna används inte i den utsträckning som förväntats. Dock visar det sig att de som använt bilderna bara har fått positiv respons från vårdnadshavare. Det kan därmed antas vara en framgångsfaktor att ha gått utbildningen och att denna är tydligt kopplat till uppdrag. Det kan också antas att användandet av bilderna är en framgångsfaktor till goda samtal med vårdnadshavare.

Det saknas stöd i implementering och en metod att hålla sig till. Det finns en önskan om att alla medarbetare på enheter som arbetar med Bygga Broar ska ha samma kunskapsbas att stå på (alla ska ha gått utbildningen). Utmaningarna kan därmed antas vara att enheterna idag inte har en gemensam kunskapsbas kring Bygga Broar och att det saknas stöd i en implementeringsprocess.

För framtiden är det bra om en metod utformas för implementering av Bygga Broar. Det krävs också stöd för enheterna i denna implementeringsprocess. Avsatt tid på arbetsplatsen och stöd från chefer är viktiga element tillsammans med att bygga in Bygga Broar i verksamhetens arbetssätt samt utbilda fler medarbetare på arbetsplatsen. Inför en framtida implementering bör dessa tas i beaktande.